

ข่าวสารด้านการเกษตรสหภาพยุโรป

สถานการณ์ | ภาวะเปรียบเทียบ | แนวโน้มในตลาดอาหารและสินค้าเกษตรยุโรป

ภาคเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรป และแนวโน้มปี 2560

จากรายงาน “The world of organic agriculture : statistics and emerging trends 2017” ที่จัดทำโดยองค์กรเพื่อการวิจัยและพัฒนาเกษตรอินทรีย์ (FiBL) แห่งประเทศเยอรมนี ระบุว่า “ปี 2558 ตลาดอาหาร-เกษตรอินทรีย์ EU ขยายตัวเกือบ 13% ซึ่งเป็นอัตราเติบโตด้วยเลข 2 หลักเป็นครั้งแรกภายหลังยุโรปเผชิญวิกฤตการณ์การเงินนับตั้งแต่ปี 2551 เป็นต้นมา โดยเยอรมนีเป็นตลาดสำคัญที่สุดใน EU และมีมูลค่าการค้าปลีกอาหาร-สินค้าเกษตรอินทรีย์สูงถึง 8,600 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (+11% เทียบกับปีก่อนหน้า) ความต้องการซื้ออาหาร-สินค้าเกษตรอินทรีย์ในหลายประเทศยังคงเติบโตอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นตลาดขนาดใหญ่ของประเทศเยอรมนีและฝรั่งเศส หรือตลาดที่มีขนาดเล็กกว่าอย่างประเทศสเปน ไอร์แลนด์และสวีเดน แต่ในขณะที่ ความต้องการซื้ออาหาร-สินค้าเกษตรอินทรีย์ในสหราชอาณาจักรเติบโตในอัตราที่ช้าลง ”

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับภาคเกษตรอินทรีย์ EU

พื้นที่เกษตรอินทรีย์ในยุโรปเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา (จาก 100,000 เฮกตาร์ ปี 2528 เป็น 12.7 ล้านเฮกตาร์ปี 2558) โดยเป็นพื้นที่เกษตรอินทรีย์ใน EU 11.2 ล้านเฮกตาร์ การเพิ่มขึ้นของพื้นที่เกษตรอินทรีย์ใน EU สอดคล้องกับการเติบโตของตลาด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการอาหารคุณภาพสูงของผู้บริโภคยุโรปและเป้าหมายภาครัฐที่ต้องการสนับสนุนให้ภาคเกษตรอินทรีย์เติบโต เพื่อประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพสัตว์และการพัฒนาชนบท

- **พื้นที่ :** EU มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์รวม 11.2 ล้านเฮกตาร์ในปี 2558 (+0.8 ล้านเฮกตาร์เทียบกับปี 2557) หรือคิดเป็นสัดส่วน 6.2% เทียบกับพื้นที่เกษตรทั้งหมด โดย สเปน มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์มากที่สุดใน EU (เกือบ 2 ล้านเฮกตาร์) รองลงมา คือ อิตาลี (1.29 ล้านเฮกตาร์) และฝรั่งเศส (1.37 ล้านเฮกตาร์) พื้นที่เกษตรอินทรีย์ใน EU คิดเป็นสัดส่วนราว 6.2% ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด โดยออสเตรีย มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์คิดเป็นสัดส่วนสูงที่สุดใน EU (21.3%) รองลงมา คือ สวีเดน (16.9%)

ภาคเกษตรอินทรีย์โลก

ปัจจุบันทั่วโลกมีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ราว 50.9 ล้านเฮกตาร์หรือคิดเป็นสัดส่วน 1% ของพื้นที่เกษตรทั่วโลก ส่วนใหญ่อยู่ในภูมิภาคเอเชียเนียบ (45%) ยุโรป (25%) และลาตินอเมริกา (13%) ประเทศที่มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์กว้างใหญ่ที่สุดในโลกคือ ออสเตรเลีย (23 ล้านเฮกตาร์) อาร์เจนตินา (3 ล้านเฮกตาร์) และสหรัฐอเมริกา (2 ล้านเฮกตาร์) ตามลำดับ ในปี 2558 ตลาดอาหาร-สินค้าเกษตรอินทรีย์ทั่วโลกมีมูลค่ารวม 82,600 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยสหรัฐอเมริกาเป็นตลาดใหญ่ที่สุดในโลก รองลงมา คือ เยอรมนีและฝรั่งเศส

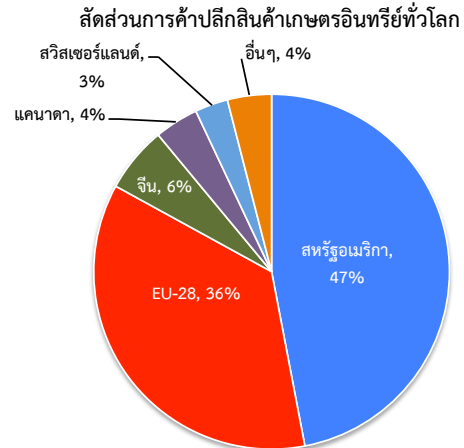

- **การใช้ที่ดิน** : พื้นที่เกษตรอินทรีย์ของ EU ส่วนใหญ่เป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ถาวร (5.1 ล้านเฮกตาร์) รองลงมา คือ พื้นที่เพาะปลูกพืช (4.7 ล้านเฮกตาร์) และพื้นที่ปลูกพืชยืนต้น (1.2 ล้านเฮกตาร์) การปลูกพืชเกษตรอินทรีย์ที่สำคัญที่สุด คือ ธัญพืชและถั่วเมล็ดแห้ง (ครอบคลุมพื้นที่ 1.7 ล้านเฮกตาร์และ 300,000 เฮกตาร์ ตามลำดับ) ส่วนพืชยืนต้นที่ปลูกมาก ได้แก่ มะกอก องุ่นและถั่วต่างๆ
- **จำนวนผู้ประกอบการ** : EU มีผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ 270,000 ราย ส่วนใหญ่อยู่ในตุรกี อิตาลีและสเปน ผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ใน EU มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น 50% ในช่วงระหว่างปี 2549 - 2558 นอกจากนี้ EU ยังมีผู้แปรรูปกว่า 58,000 รายและผู้นำเข้าอีกเกือบ 3,500 ราย ผู้แปรรูปส่วนใหญ่อยู่ในอิตาลี (เกือบ 15,000 ราย) ส่วนเยอรมนีมีผู้นำเข้าสินค้าเกษตรอินทรีย์มากที่สุดใน EU (มากกว่า 1,400 ราย)
- **ปศุสัตว์** : การเลี้ยงปศุสัตว์อินทรีย์ใน EU เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงระหว่างปี 2550 - 2558 โดยเฉพาะสัตว์ปีกเพราะความต้องการซื้อไข่ไก่อินทรีย์ใน EU สูง อย่างไรก็ตาม การเลี้ยงปศุสัตว์อินทรีย์ยังมีสัดส่วนน้อยมากเมื่อเทียบกับการเลี้ยงปศุสัตว์ทั่วไป แบ่งเป็น การเลี้ยงสุกรและสัตว์ปีกอินทรีย์คิดเป็นสัดส่วนแค่เพียง 0.6% และ 2.8% ตามลำดับ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะอุปทานอาหารสัตว์อินทรีย์ที่ตรวจสอบย้อนกลับได้ยังมีน้อย ส่วนการเลี้ยงแพะ แกะและวัวอินทรีย์คิดเป็นสัดส่วน 5.7%, 4.5% และ 4.2% ตามลำดับ นอกจากนี้ การผลิตนมอินทรีย์ใน EU มีปริมาณเพิ่มขึ้นเกือบ 2 เท่าในช่วงระหว่างปี 2550 - 2558 เพราะความต้องการซื้อนมและผลิตภัณฑ์อินทรีย์เพิ่มขึ้น ปัจจุบัน EU ผลิตนมวัวอินทรีย์ได้ประมาณ 4.7 ล้านตันหรือคิดเป็นสัดส่วน 2.9% เทียบกับผลผลิตนมวัวทั้งหมด

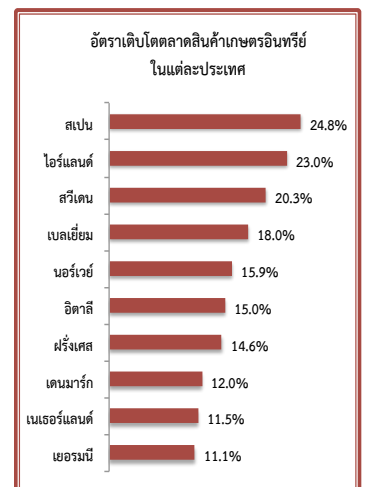
ตลาดอาหาร-สินค้าเกษตรอินทรีย์ใน EU

การค้าปลีกอาหาร-สินค้าเกษตรอินทรีย์ของ EU มีมูลค่ารวม 27,100 ล้านยูโรในปี 2558 (+12.6% เทียบกับปีก่อนหน้า) หรือคิดเป็นสัดส่วน 36% ของมูลค่าการค้าปลีกอาหาร-สินค้าเกษตรอินทรีย์ทั่วโลก โดย EU เป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลก (รองจากสหรัฐอเมริกา)

แหล่งที่มาข้อมูล : FiBL-AMI survey 2017 based on national data

- **มูลค่าตลาด** : เยอรมนี เป็นตลาดสำคัญที่สุดใน EU โดยมีมูลค่าสูงถึง 8,600 ล้านยูโรในปี 2558 รองลงมา คือ ฝรั่งเศส (5,500 ล้านยูโร) และสหราชอาณาจักร (2,600 ล้านยูโร) ส่วนตลาดที่มีอัตราเติบโตสูงสุดในปี 2558 คือ สเปน (+24.8%) ไอร์แลนด์ (+23.0%) และสวีเดน (+20.3%)

แหล่งที่มาข้อมูล : FiBL-AMI Surveys 2017

- **การใช้จ่าย :** ปี 2558 ประชากร EU ใช้จ่ายเงินเพื่อซื้ออาหารอินทรีย์เฉลี่ย 53.7 ยูโร/คน (เพิ่มขึ้นจาก 47.7 ยูโร/คนในปี 2557) สวิสเซอร์แลนด์เป็นประเทศที่ประชากรใช้จ่ายเงินซื้ออาหารอินทรีย์เฉลี่ยต่อคนสูงที่สุด (262 ยูโร) รองลงมา คือ เดนมาร์ก (191 ยูโร) สวีเดน (177 ยูโร) และลักเซมเบิร์ก (170 ยูโร)
- **ส่วนแบ่งตลาด :** การจำหน่ายอาหาร-สินค้าเกษตรอินทรีย์มีส่วนแบ่งตลาดสูงสุดในประเทศ เดนมาร์ก (8.4%) สวิสเซอร์แลนด์ (7.7%) ลักเซมเบิร์ก (7.5%) สวีเดน (7.3%) ออสเตรีย (6.5%) เยอรมนี (4.8%) เนเธอร์แลนด์ (4.3%) ในขณะที่ การจำหน่ายอาหาร-สินค้าเกษตรอินทรีย์มีส่วนแบ่งตลาดในประเทศอิตาลี เบลเยียมและฝรั่งเศสต่ำกว่า 3%
- **สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับความนิยม :** ไข่เป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับความนิยมสูงสุด โดยประเทศที่เขอินทรีย์มีส่วนแบ่งตลาดเกินกว่า 20% เทียบกับยอดการจำหน่ายไข่ทั้งหมด ได้แก่ สวิสเซอร์แลนด์ สวีเดน ฝรั่งเศส ส่วนสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับความนิยมรองลงมา คือ ผักผลไม้อินทรีย์ (มีส่วนแบ่งตลาดอยู่ระหว่าง 9% - 18% ในสวิสเซอร์แลนด์ ออสเตรีย สวีเดน เยอรมนี) ผลิตภัณฑ์จากนม อาหารทารกและอาหารที่ใช้ทดแทนเนื้อสัตว์ ในทางตรงข้าม เครื่องดื่มและเนื้อสัตว์อินทรีย์ (โดยเฉพาะเนื้อสัตว์ปีก) มีส่วนแบ่งในตลาดน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับอาหารที่มาจากระบบผลิตทั่วไป ทั้งนี้ เนื่องจากสินค้าเกษตรอินทรีย์เหล่านี้ต้องแข่งขันด้านราคากับอาหารจากระบบผลิตทั่วไป ซึ่งมีต้นทุนถูกกว่ามากหรือเป็นอาหารที่ต้องผ่านกระบวนการแปรรูปที่ซับซ้อน นอกจากนี้ กลุ่มผู้บริโภคอาหารอินทรีย์ยังมีพฤติกรรมทานเนื้อสัตว์น้อยหรือปราศจากเนื้อสัตว์
- **ช่องทางจำหน่าย :** ในอดีตการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ใน EU ส่วนใหญ่ผ่านทางร้านค้าปลีกและโมเดิร์นเทรดเป็นหลัก (เช่น ในประเทศออสเตรีย เดนมาร์ก สวิสเซอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร) แต่ปัจจุบันช่องทางการจำหน่ายในหลายประเทศกำลังเปลี่ยนไปสู่ร้านค้าเฉพาะสำหรับสินค้าเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ (เช่น ในฝรั่งเศส อิตาลีและเยอรมนี)

โดยสรุปแล้ว ภาคเกษตรอินทรีย์ของ EU นับว่ามีความก้าวหน้าเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่นๆทั่วโลก ดังจะเห็นได้จากพื้นที่เกษตรอินทรีย์ใน EU มีสัดส่วนราว 6.2% เมื่อเทียบกับพื้นที่เกษตรทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยโลก (1%) และพื้นที่เกษตรอินทรีย์ใน EU ยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่อง มีจำนวนผู้ประกอบการเพิ่มขึ้นและตลาดยังคงเติบโตอย่างรวดเร็ว (เกือบ 13% ในปี 2558) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการของภาคเกษตรอินทรีย์ใน EU มีความเหลื่อมล้ำกันระหว่างประเทศสูง โดยเฉพาะประเทศในยุโรปกลางและตะวันออก ซึ่งแม้จะมีสัดส่วนพื้นที่เกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น แต่ผู้บริโภคยังใช้จ่ายเงินเพื่อซื้ออาหาร-สินค้าเกษตรอินทรีย์น้อยมาก ในขณะที่ ความต้องการซื้ออาหาร-สินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศฝั่งยุโรปตะวันตกเติบโตรวดเร็วกว่าภาคการผลิต ทำให้อุปทานในประเทศไม่เพียงพอและต้องพึ่งพาการนำเข้าสูง ในอนาคตองค์กรด้านการเกษตรอินทรีย์และผู้กำหนดนโยบายใน EU น่าจะพยายามส่งเสริมให้เกษตรกร EU เปลี่ยนมาสู่ระบบเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น ผ่านมาตรการอุดหนุนภายใต้นโยบายเกษตรร่วม) นอกจากนี้ การทบทวนกฎระเบียบสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ใกล้จะมีข้อสรุปเร็วๆนี้ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อพัฒนาการของภาคเกษตรอินทรีย์ EU ในช่วงระยะเวลา 10 ปีข้างหน้า

ภาคเกษตรอินทรีย์ของไทย

พื้นที่เกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยเพิ่มขึ้นจาก 235,523 ไร่ในปี 2557 เป็น 284,918 ไร่ในปี 2558 และจำนวนฟาร์มเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นจาก 9,961 ฟาร์ม เป็น 13,154 ฟาร์ม แม้พื้นที่เกษตรอินทรีย์ของไทยจะขยายตัวอย่างรวดเร็ว (+21%) แต่ก็ยังคงคิดเป็นสัดส่วนเพียงแค่ 0.2% เทียบกับพื้นที่เกษตรทั้งหมด พื้นที่ที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่ใช้ในการเพาะปลูกข้าวอินทรีย์ แต่การปลูกผักและผลไม้ กาแฟอินทรีย์ในประเทศกลับมีพื้นที่ลดลง

สำหรับตลาดอาหาร-สินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยมีมูลค่ารวม 2,331 ล้านบาทในปี 2557 แบ่งเป็นตลาดส่งออก 1,187 ล้านบาท (78%) และตลาดในประเทศ (514 ล้านบาท) (22%) ตลาดส่งออกหลักของไทย คือ ยุโรปและอเมริกาเหนือ สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่สำคัญของไทย คือ ผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปและข้าว

การเติบโตของภาคเกษตรอินทรีย์ไทยมีแรงขับเคลื่อนจากตลาดภายนอกเป็นหลัก โดยเฉพาะความต้องการซื้อจากตลาดยุโรป ฉะนั้น การจัดเตรียมแผนยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาภาคเกษตรอินทรีย์ของไทย จึงสมควรคำนึงถึงแนวโน้มความต้องการของตลาดในต่างประเทศร่วมด้วย รวมทั้งควรสนับสนุนให้มีสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยที่ผ่านการรับรองมาตรฐานระดับสากลเพิ่มขึ้น ตลอดจนสร้างมูลค่าเพิ่มและความหลากหลายของผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรอินทรีย์